
Silvie Pýchová, Renata Knittelová: Rozvoj kariérového poradenství je v Česku potřebný

V březnu letošního roku byl na Fakultě humanitních studií spuštěn v rámci celoživotního vzdělávání zaměřený na kariérové poradenství. Pilotní běh, jedinečný nejen svým prvenstvím mezi kurzy akreditovanými v rámci Národní soustavy kvalifikací ve své náplni, ale také svým prvenstvím mezi profesními kurzy CŽV na FHS, je pozoruhodnou ukázkou spolupráce akademického prostředí a odborníků z praxe, jimiž jsou lektorky z Centra kompetencí. Toto pronutí dostává také první odborné uznání – projekt postoupil do užšího výběru letošních Národních cen kariérového poradenství a jeho tvůrčí tým také pozvali organizátoři přidružené konference v Bratislavě, aby prezentoval své výsledky. O kurzu jsme si promluvili se Silvií Pýchovou, jednou ze zakladatelek Centra kompetencí, a studentkou kurzu Renatou Knittelovou, aby nám pověděly více o programu, jeho průběhu a budoucnosti.

Renata Knittelová a Silvie Pýchová, foto: Ondřej Trojan

Pokud je mi známo, vy a lektorky Centra kompetencí využíváte jednu konkrétní metodu. Představila byste nám ji?

Silvie Pýchová: V Centru kompetencí využíváme metodu Mapování kompetencí CH-Q, což je původně švýcarská metoda, na kterou máme licenci a využíváme ji v České republice. Ale je potřeba říct, že to je jenom část programu, který nabízíme ve spolupráci s Fakultou humanitních studií. Je to část sebezkušenostního výcviku, dvou víkendů, kdy naše účastnice – protože máme samé ženy – absolvují program, který se věnuje jim samotným. Ony si skrze náš přístup

ujasňují, jak nahlíží na svoji budoucnost, na čem chtějí stavět ze svých zkušeností z minulosti, které získaly v různých kontextech života: nejen v práci a při studiu, ale i třeba v dobrovolnické činnosti nebo v jiném občanském angažmá, anebo taky v rámci rodiny. Ten program je zaměřený na to, aby dokázaly zhodnotit, čím již v životě disponují a dokázaly s tím aktivně pracovat do budoucna. U kariérového poradenství, podobně jako například u psychoterapie, platí pravidlo, že by člověk neměl nabízet svým klientům, ať už žákům nebo dospělým, něco, co sám na sobě nevyzkoušel. Právě proto pracujeme se sebezkušeností a využíváme tuto metodu CH-Q Mapování kompetencí. Zbytek programu kurzu tvoří lektorský tým, který nahlíží na problematiku kariérového poradenství z různých úhlů pohledu. Buď to jsou přímo praktici, kteří nabízejí kariérové poradenství lidem v různých životních situacích, nebo zrovna na podzim začne modul, který vedou psychologičky. To znamená, že naše účastnice si budou zasazovat do kontextu kariérového poradenství témata z vývojové psychologie nebo vývoje osobností, protože kariérové poradenství je multidisciplinární obor. Čerpá jak z pedagogiky, andragogiky, psychologie, ale i sociologie, a je potřeba umět pracovat třeba i s analýzou dat z trhu práce.

Obsah kurzu je velmi bohatý. Mezi výukovými segmenty najdeme například orientaci v platné legislativě v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti, práci s kariérovými informacemi, nebo i uplatňování metod, technik a postupů základní kariérové diagnostiky. Jak je ale kurz koncipován celkově?

Silvie Pýchová: Jeho program jsme postavily na základě požadavků Národní soustavy kvalifikací pro rekvalifikaci na kariérového poradce. Je standard, který popisuje, jaké všechny požadavky má splnit uchazeč o danou kvalifikaci. Tyto požadavky se týkají například kariérových informací z trhu práce nebo ze vzdělávání, nebo jsou to kariérové dovednosti, tedy metody a techniky, kterými lze pomoci lidem k sebepoznání a plánování budoucnosti. Jsou to i techniky vedení rozhovoru, individuálního – i distanční formou, protože dnes je docela velkým trendem v kariérovém poradenství poskytování online poradenství – ale i skupinového. To tady zažívají i naše účastnice, peer-to-peer podporu. Nejvíce si předávají navzájem, protože sdílejí své životní zkušenosti a tím se jim otevírají nové horizonty, co všechno je v životě možné a jakým způsobem lze o své budoucnosti přemýšlet. Velmi stavíme na samotné skupině – kromě toho, že společně roste díky aktivitám, které nabízíme, zároveň z ní vzniká budoucí síť kariérových poradkyň, které budou moci profesionálně spolupracovat, vzájemně se inspirovat a nabízet podněty pro profesní růst. Program kurzu tedy kopíruje standard, tak jak je popsán, protože výsledkem mají být rekvalifikovaní kariéroví poradce a poradkyně, kteří budou profesionálně moci nabízet kariérové poradenství jak žákům a studentům, tak mladým lidem po absolvování studia, dospělým, klidně i seniorům a lidem, kteří mají nějaké znevýhodnění.

Renato, proč jste se přihlásila na kurz ČZV Kariérové poradenství? Co Vás k tomu vedlo, co bylo – či stále je – Vaším cílem?

Renata Knittelová: Moje motivace pramení z osobní zkušenosti. Někdy v patnácti letech, kdy jsem se rozhodovala, kam půjdu na střední školu, jsem se nechala ovlivnit svými rodiči, třídní učitelkou a jedním testem z pedagogicko-psychologické poradny. Vnitřní pocit intuice, na co se hodím, co jsou moje potřeby a vnitřní hodnoty, jsem tehdy neposlouchala a vydala jsem se na cestu, která nebyla moje srdeční. Když jsem se po střední a vysoké škole dostala do praxe, postupně jsem začala vnímat velké nutkání jít za tím, co mě baví a co vlastně chci dělat. Kariérové poradenství spojuje to, co říkala paní Pýchová: andragogiku, pedagogiku, psychologii, trh práce z makroekonomického hlediska. Ale pro samotné přihlášení do kurzu byl pro mne nejdůležitější ten zážitek z mých patnácti let. Kdybych tenkrát měla možnost se opřít o služby kariérové poradkyně nebo kariérového poradce, a podívat se na sebe z různých úhlů pohledu a nejenom jednoho testu z PPP, můj život by se odvíjel asi úplně jinak. Neříkám, že to bylo špatně – to, jak se odvíjel – ale mohla bych už daleko dřív dělat to, co jsem opravdu já.

Co se Vám nejvíce líbí na profesi kariérového poradce?

Renata Knittelová: Kariérové poradenství je komplexní přístup a je vůbec jednou z odnoží přístupu k jednotlivým osobnostem. Myslím si, že všichni – jak učitelé, tak rodiče, lektori v mimoškolních zařízeních i kamarádi – nějakým způsobem utváří osobnost člověka a kam bude dál směřovat. Mně se líbí, že kariérové poradenství v tomto rozhodování může hrát významnou roli právě díky multidisciplinarity a pohledu na člověka z různých úhlů pohledu. Baví mě na tom i to, že jako kariérové poradkyně můžeme pomoci rozvíjet jednotlivce tak, aby opravdu šli za svým, naplňovali svoje silné stránky. Mnohdy se s tímto aspektem na školách nebo pak i v dospělosti nepracuje a potenciál lidí zůstává skrytý a neobjevený. Domnívám se, že by kariérové poradenství mělo být povinnou výbavou všech vzdělávacích institucí od mateřských, základních, po střední i vysoké škol – a i když lidé nemají rádi slovo „muset“, z osobní zkušenosti vím, že by to bylo úžasné a přínosné.

Renata Knittlová a Silvie Pýchová během rozhovoru, foto: Ondřej Trojan

Jaký pozitivní dopad očekáváte od tohoto kurzu? Mohl by mít vliv i na další instituce, že by podobných kurzů přibýlo?

Silvie Pýchová: Jsem moc ráda, že se podařila tato spolupráce mezi Fakultou humanitních studií UK a Centrem kompetencí, které kariérové poradenství realizuje v praxi. Myslím si, že je to i ukázka nějakého trendu spolupráce akademické sféry a praxe v řešení celospolečenských otázek, což téma rozvoje kariéry rozhodně je. Chceme docílit změny paradigmatu – je důležité mít profesionály, kteří dokážou podporovat jednotlivce v tom, aby se dokázali odpovědněji rozhodovat o svém směřování. Odpovědněji nutně neznamená, že člověk musí být v nějakém výkonu – může si dát sabatiku, když to tak řeknu, protože vidí, že nemá už dost sil pro to, aby mohl lépe a kvalitněji dlouhodobě vykonávat svou práci nebo se zaměřit na svůj rozvoj. Odpovědněji znamená taky zodpovědně zacházet se svým potenciálem, svojí energií, svým kontextem. Pokud je člověk například pečující osobou, ať už u dětí nebo rodičů, má to taky vliv na jeho kariéru, jeho vzdělávací a profesní dráhu v průběhu života. Přenesení odpovědnosti na jedince znamená mít nějaké dovednosti. A ty dovednosti může zprostředkovat buď škola tím, že kariérové poradenství a kariérové vzdělávání integruje do života školy, anebo lidem v dospělosti budou k dispozici právě profesionálové, kdy v situaci nějakého výkyvu nebo nejistoty člověk bude vědět, že tyto služby může využít. V zahraničí je to poměrně běžné. U nás je to stále ještě nové téma nebo, řekla bych, že ten okruh odborníků je zatím relativně úzký – jsou jich maximálně desítky. Dopad našeho programu vidíme v tom, že nám bude narůstat síť odborníků, kteří budou rozumět a spolupracovat na rozvoji tématu kariérového poradenství v České republice. Zároveň věřím tomu, že i další univerzity budou ochotné jít podobnou cestou. Republika je velká, těch lidí je opravdu hodně, a abychom dosáhli svých cílů, budeme potřebovat poměrně velkou, celorepublikovou síť takových odborníků. Jsme někde na startu. Jsou i bakalářská studia, která jsou směřovaná podobným způsobem, ale takto pojaté rekvalifikační studium ve spolupráci univerzity a neziskové organizace, jako jsme my, je jedinečné.

Renata Knittelová: Už v té samotné skupině, ve které je nás nyní třináct, je velmi zajímavé sledovat naše diskuze. Jsou tam kolegyně, které učí na základních školách, dále výchovné poradkyně, kolegyně z neformálního vzdělávání, jsou tam ženy z korporátů i maminka na mateřské. Je velmi obohacující otevírat témata, která se dotýkají nás všech, ale pokaždé z trochu jiného úhlu pohledu. Například učitelky na školách či výchovné poradkyně řeší odlišné kompetence,

než které se pak řeší na samotném trhu práce. Takto se dotýkáme nejrůznějších témat a vzájemně se obohacujeme o své zkušenosti, znalosti i dovednosti.

Co je podle vás v tomto kurzu nejdůležitější?

Silvie Pýchová: Pro mě jsou nejdůležitější lidé. Když jsme ten kurz na začátku rozvíjeli a připravovali, samozřejmě jsme nevěděli, jací lidé o něj budou mít zájem, budou ochotní dát dva roky svého života do přípravy na profesi, která není v České republice ještě úplně ukotvená. Sice je uvedena v Národní soustavě kvalifikací, ale ve vzdělávání ještě není uvedena v zákoně. Jenejistá z hlediska budoucího uplatnění. Na druhou stranu, aby se ten obor ustavil a legislativně ukotvil, tak potřebujeme odborníky – to je taková otázka co dřív: slepice, nebo vejce. Tady vytváříme opravdu ty první odborníky, kteří potom budou moci společně vytvořit nový obor, proto jsou nejdůležitější ti lidé. Vnímám, že jsou odhodlaní, že jim ta nejistota do nějaké míry nevádí, protože považují to téma jako takové za důležité. Věřím, že i když se nebudou realizovat pod jmenovkou kariérového poradce, získané dovednosti a principy budou uplatňovat ve své dosavadní práci. Bude to mít vliv na kvalitu a způsob, jakým přistupují k žákům a studentům, jakou podporu jim nabízí, jakou pozornost jim věnují v přemýšlení o dalším studiu nebo práci. Pro nás, Centrum kompetencí, je velmi důležitá i spolupráce s fakultou, protože tomu tématu dává svou váhu. Také zde máme vytvořené kvalitní zázemí, které bychom jinak neměli úplně k dispozici.

Renata Knittelová: Také vnímám jako nejdůležitější součást kurzu lidi, kteří tvoří samotný obsah. Jednak odborníky z praxe, kteří nás „učí“ nebo spíše posouvají dál, a pak také samozřejmě skupinu samotných „spolužaček“. Vezměte si, že to jsou dvě skupiny – motivovaní praktici, kteří chtějí předat své zkušenosti, posouvat i rozšiřovat tento obor, a motivovaní studenti, kteří se přihlásili do prvního pilotního běhu kurzu. Kombinace, kdy jsou motivovány obě strany, je velmi cenná. Skutečně nepřeháním, když říkám, že ve společném čase prožíváme stav flow. Vzdělávání nás baví, a i když máme nárok na přestávku, tak ji mnohdy nepotřebujeme, protože chceme jet dál. Považuji to za úžasnou příležitost. Navíc krásné prostředí v Troji tomu přidává důstojnost. Považuji za velmi důležitý i průběh kurzu. Když jsem na něj šla v prostředí fakulty, měla jsem očekávání, že si sedneme do lavic a budeme poslouchat a psát – ale tak to vůbec neprobíhá. Kurz je od začátku do konce velmi interaktivní, neustále se učíme prostřednictvím zážitků, zkoušení, povídání, a toho psaní je minimálně. Všechno, co vnímáme, okamžitě nasáváme prostřednictvím zážitků, a to je nejméně zapamatovatelné. Je to forma neformálního vzdělávání, která je v českém prostředí pro mě úplně nová a jedinečná.

Je něco, co byste chtěly ke kurzu dodat?

Silvie Pýchová: Já se těším na to, že nás v únoru čeká další skupina účastníků. Je to vždycky takový zavřený box, nevíme, kdo přijde – chtěla bych touto cestou pozvat zájemce a zájemkyně (není to určené jenom pro ženy, ale i pro muže, povolání kariérového poradenství se v zahraničí opravdu věnují jak ženy, tak muži). Těším se, že nám poběží dvě skupiny vedle sebe, že bude možnost interakce mezi nimi. Také se čím dál víc těším, že druhý rok bude daleko víc o té vzájemnosti. Zatím je to tak, že naše skupina nasává a reflektuje, ale já věřím, že ve druhém roce už naše účastnice samy budou přinášet nějakou novou inspiraci, kterou objevily například v zahraničí nebo na co narazily v literatuře. Věřím, že ten druhý rok bude hodně reciproční, že budeme v kolegiálním modu vzájemně inspirovat.

Renata Knittelová: Já bych si osobně moc přála, aby se kariérové poradenství všeobecně více objevovalo ve veřejném prostoru, v médiích, aby společnost měla víc informací o tom, že tento obor existuje, funguje, přináší obrovské výhody. Aby nechat si poradit od kariérového poradce se jednou stalo naprosto běžnou praxí v jakémkoliv věku či životní etapě jedince.

Podrobnější informaci o programu, podmínky přijetí a termíny přihlášek najdete na [našem webu](#).

Pro FHS zpracovala Alena Ivanova, studentka magisterského programu Elektronická kultura a sémiotika.